

Koetoiminta ja käytäntö

Liite 21.3.2005 62. vuosikerta Numero 1 Sivu 15

Eloperäiset viljelysmaat vähenevät

Merja Myllys ja Marko Sinkkonen, MTT

Turvemaita on Suomessa juuri valmistuneen arvion mukaan viljelyksessä 85 000 ha ja multamaita 214 000 ha. Niiden osuus kokonaispeltoalasta on vähentynyt voimakkaasti viime vuosikymmenien aikana. Suuri osa entisistä turvemaista on muuttunut multamaiksi. Multamaita on puolestaan siirtynyt kivennäismaiden luokkaan. Näitä peltoja on myös jäänyt pois viljelystä.

Eloperäiset maat ovat muodostuneet kasvien tai eläinten jäännöksistä. Eloperäinen aines hajoaa vähitellen maaperässä. Samalla vapautuu hiilidioksidia ja kasvinravinteita, etenkin typpeä. Hiilidioksidi ja typen kaasut joutuvat ilmakehään ja voimistavat osaltaan ilmastonmuutosta. Vapautuneita ravinteita puolestaan huuhtoutuu runsaasti vesistöihin.

Eloperäisten maiden viljelystä johtuvat ympäristövaikutukset hehtaaria kohden tarkasteltuna ovat suurempia kuin kivennäismailla. Jotta maatalouden ympäristövaikutuksia voidaan arvioida ja seurata, tarvitaan mahdollisimman tarkka tieto eloperäisten viljelysmaiden pinta-aloista. Riittävän ajantasaista tietoa ei kuitenkaan ole ollut saatavissa. Siksi laskimme turve- ja multamaiden pinta-alat viljavuuslaboratorioissa vuosina 1998 - 2002 tutkittujen maanäytteiden maalajijakauman perusteella. Selvityksessä olivat mukana vain aktiiviviljelyssä olevat pellot.

Eloperäisiä maita on siellä missä soitakin

Turvemaita on Suomessa viljelyksessä 85 000 ha eli 3,8 % maamme kokonaispeltoalasta. Kaikista viljellyistä turvemaista noin puolet sijaitsee kolmen pohjoisimman Työvoima- ja elinkeinokeskuksen (TE-keskus) alueella. Suomen kokonaispeltoalasta tällä alueella sijaitsee vain reilu kymmenesosa.

Multamaita on 214 000 ha eli 9,7 % kokonaispeltoalasta. Multamaat jakautuvat alueellisesti samankaltaisesti kuin turvemaat. Multamaiden osuus on kuitenkin selvästi suurempi kuin turvamaiden lähes kaikkien TE-keskusten alueella. Tämä viittaa siihen, että suurin osa aikoinaan viljelykseen raivatuista soista on jo muuttunut multamaiksi. Näin tapahtuu, kun turve hajoaa ja siihen sekoittuu kivennäismaata.

Ainoastaan Lapissa ja Kainuussa turvemaita on enemmän kuin multamaita. Pohjois-Pohjanmaalla niitä on likimain yhtä paljon. Etelässä maaperän humuksen hajoaminen on nopeampaa kuin pohjoisessa lämpimämmän ilmaston ja runsaamman maan muokkauksen takia. Etelä-Suomessa enää pieni osa entisistä suopelloista luokitellaan turvemaiksi.

Historiallinen kehitys

Yhteensä turve- ja multamaita on viljelyksessä 300 000 ha eli 13,6 % kokonaispeltoalasta. Se on selvästi vähemmän kuin historian kuluessa eri tavoin tehdyissä arvioissa. Määrän väheneminen johtuu eloperäisen aineksen hajoamisen lisäksi myös heikkotuottoisimpien turvemaiden viljelyn lopettamisesta. Tulevaisuudessa määrän voi olettaa edelleen vähenevän, ellei uusien peltojen raivaus turvemaille lisäännä merkittävästi.

Ympäristövaikutuksia voi pienentää

Vaikka eloperäisten maiden pinta-ala on vähentynyt, ne ovat silti maatalouden suurin yksittäinen kasvihuonekaasupäästöjen lähde. Myös ravinteiden huuhtoutuminen on suurta. Maaperän eloperäisen aineksen hajoamista hidastavien viljelymenetelmien käytöllä voidaan merkittävästi pienentää maatalouden ympäristövaikutuksia. Nurmikasvien viljely sekä mahdollisimman vähäinen muokkaus, kalkitus ja lannoitus ovat suositeltavia keinoja etenkin turvemaidella.

Tietolaatikko

Turvemaa: eloperäistä ainesta yli 40 % kuivamassasta
Multamaa: eloperäistä ainesta 20 - 39,9 % kuivamassasta
Kivennäismaa: eloperäistä ainesta alle 20 % kuivamassasta

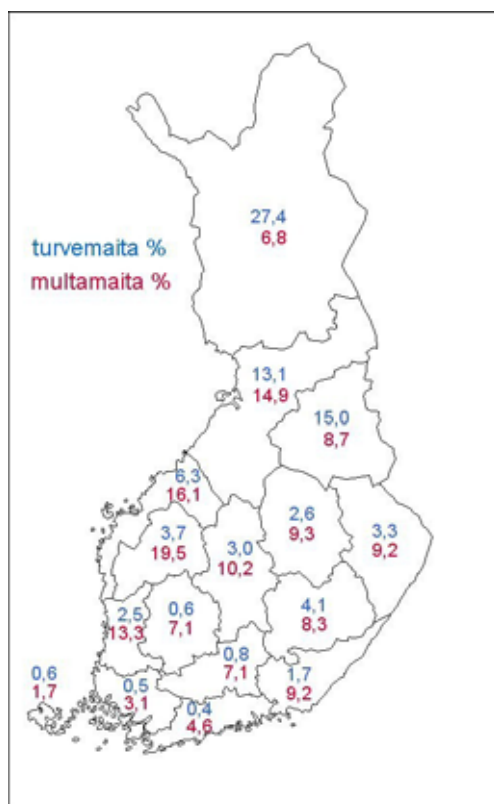
Lue aiheesta lisää:

Myllys, M. & Sinkkonen, M. 2004. Viljeltyjen turve- ja multamaiden pinta-ala ja alueellinen jakauma Suomessa. Suo 55(3-4): 53-60.

Lisätietoja: merja.myllys@mtt.fi
puh. (03) 4188 2418

Turve- ja multamaiden määrät eri ajankohtina.

Vuosi	Turvemaita	Multamaita	Yhteensä
	%		
1920			25
1941	14,4	19,0	33,4
1950	21,7	17,1	38,8
1963			29,7
1987	5,8	11,8	17,6
2004	3,8	9,7	13,6

Turve- ja multamaiden osuus peltoalasta (%) TE-keskuksittain.